

Србија

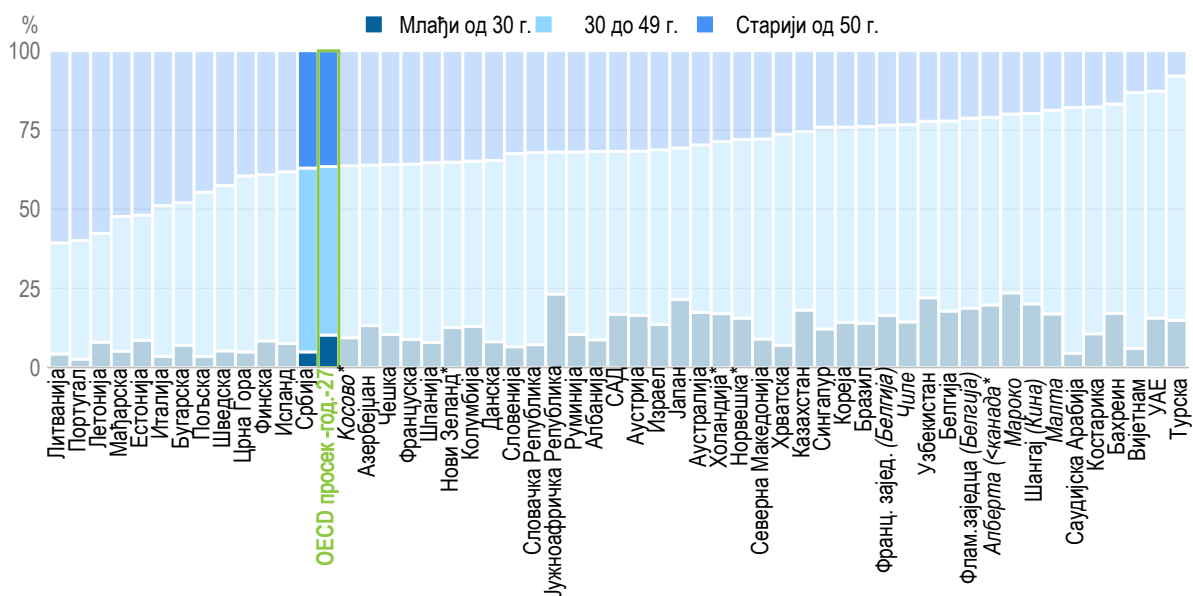
Међународно истраживање наставе и учења ОЕЦД-а (TALIS) највеће је међународно истраживање са наставницима и директорима школа. Прикупљање међународно упоредивих података током истраживања обезбеђује да њихови ставови и мишљења буду узети у обзир у креирању образовних политика.

TALIS је у потпуности заснован на самопроценама, које одражавају перцепције, које могу бити обликоване друштвеним и културним контекстом. Стога резултате поређења међу земљама треба тумачити с опрезом.

Ова напомена представља налазе засноване на одговорима који су прикупљени у циклусу 2024. године од наставника и директора основних школа. Овде смо коментарисали искључиво статистички значајне разлике или промене.

Профил наставника

Слика 1.

1.

Напомена: * Процене треба тумачити са опрезом због већег ризика од пристрасности услед неодговарања.

Извор: OECD, TALIS 2024 база података, Табела 1.3.

Старост

- У Србији, просечна старост наставника износи 46 година, што је нешто изнад просека у земљама и територијама ОЕЦД-а од 45 година, за које постоје подаци (у даљем тексту: „просек ОЕЦД-а“) која износи 45 година.

Поред тога, 37% наставника има 50 и више година (што је слично просеку ОЕЦД-а: 37%), док 5% наставника има мање од 30 година (што је ниже од просека ОЕЦД-а: 10%).

Пол

- 70% наставника су жене (што је слично просеку ОЕЦД-а: 70%).

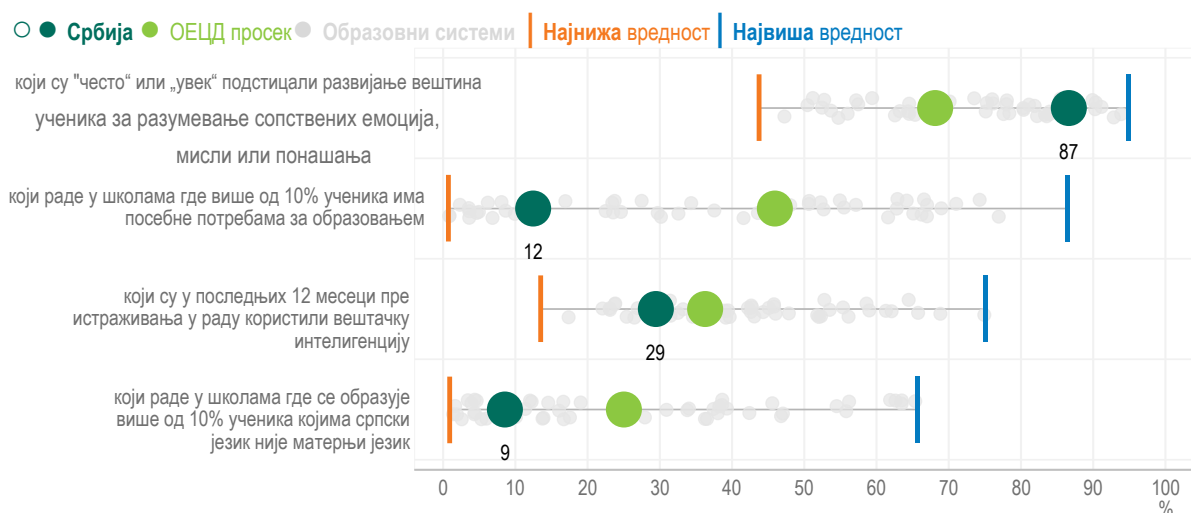
Искуство

- 41% наставника има радно искуство ван образовног система, што је значајно испод ОЕЦД просека од 57%. Удео наставника „друге каријере“ — оних који поседују најмање десет година искуства у другим професијама и којима наставнички позив није био први избор — износи свега 4%, што је такође испод ОЕЦД просека од 8%.

Настава за данашњи свет

Слика 2. Настава за данашњи свет

Процент наставника у другом образовном циклусу:

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су испуњеним круговима. Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, табеле 1.25, 1.42 и 1.59.

Разноликост ученика

- У Србији 9% наставника ради у школама у којима је више од 10% ученика којима језик наставе, није матерњи језик што је знатно испод ОЕЦД просека од 25%. Такође, 14% наставника предаје у школама у којима је најмање 1% ученика избегличког порекла, што је такође испод ОЕЦД просека од 47%.
- Ипак, 72% наставника сматра да „веома“ или „довољно“ уме да прилагоди наставу културној разноликости ученика, што је изнад просека ОЕЦД-а од 63%, док 81% наставника истиче да „веома“ или „довољно“ може обезбедити да ученици различитог културног или етничког порекла успешно раде заједно, такође изнад просека ОЕЦД-а од 74%.

Посебне образовне потребе

- 12% наставника ради у школама у којима више од 10% ученика има посебне образовне потребе, што је значајно испод просека ОЕЦД-а-46%. Важно је напоменути да се у неким земљама термин „посебне образовне потребе“ замењује са „потребе за подршком у учењу“, што треба узети у обзир при анализи трендова у овом подручју.“
- „Само 55% наставника сматра да „довољно“ или „веома“ уме да осмисли задатке прилагођене ученицима са посебним образовним потребама, што је испод просека ОЕЦД-а од 62%. Поред тога, 51% наставника истиче да „довољно“ или „веома“ може сарађивати са другим стручњацима у образовању ових ученика, такође испод просека ОЕЦД-а од 72%.“

Социјалне и емоционалне вештине

- Социјалне и емоционалне вештине кључне су за академски, професионални, здравствени и друштвени развој, па је важно разумети компетенције и самопоуздање наставника у њиховом подучавању. У Србији, 80% наставника сматра да могу „довољно“ или „веома“ подржати социјално-емоционално учење ученика (просек ОЕЦД-а: 73%), а 91% се осећа удобно пружајући инструкције о овим вештинама (просек ОЕЦД-а: 86%).“
- „Више од две трећине наставника (87%) наводи да „често“ или „увек“ подстиче ученике да развијају свест о својим емоцијама, мислима и понашањима, што је изнад просека ОЕЦД-а:68%. Још већи број наставника (90%) истиче да „често“ или „увек“ усмерава пажњу на развијање способности ученика да саосећају с другима, такође надмашујући просек ОЕЦД-а од 82%.“

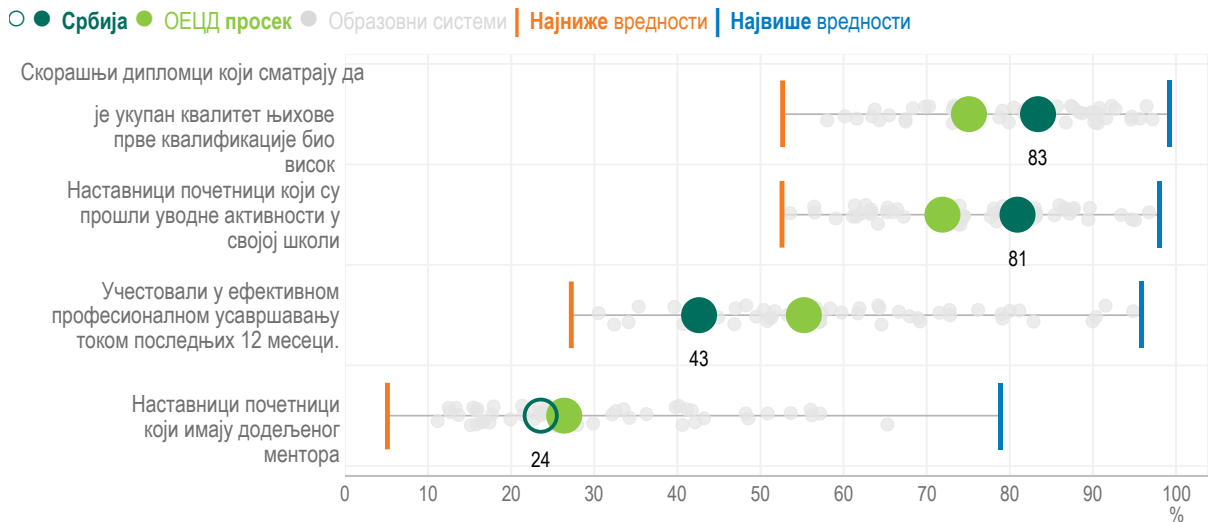
Технологија

- „Током пандемије COVID-19 многи образовни системи су приморани да користе онлајн или хибридно учење, а неки су те методе и задржали. У Србији, 11% наставника ради у школама у којима је у последњем месецу одржан бар један хибридни или онлајн час, што је испод просека ОЕЦД-а од 16%.
- 29% наставника у Србији наводи да користи вештачку интелигенцију (AI) у свом раду, што је испод просека ОЕЦД-а од 36%. Најчешће је AI коришћен за ефикасно учење и сажимање садржаја (81%), помагање ученицима у вежбању нових вештина у реалним сценаријима (66%) и за генерисање планова часова или активности (59%). Ређе се користи за израду текста за повратне информације ученицима или комуникацију са родитељима (48%), аутоматско прилагођавање тежине наставних материјала потребама ученика (45%) и оцењивање или исправљање радова (37%)
- „Међу наставницима који нису користили AI у настави током последњих 12 месеци, 61% наводи да нема довољно знања и вештина за рад са AI, што је испод просека ОЕЦД-а од 75%. Поред тога, 43% наставника наводи да њихове школе немају потребну инфраструктуру за коришћење AI, што је изнад просека ОЕЦД-а од 37%.

Могућности за професионално усавршавање наставника

Слика 3. Могућности за учење

Процент наставника у другом образовном циклусу:

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су испуњеним круговима.

Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, табеле 4.3, 4.7, 4.10 и 4.24.

Иницијално образовање наставника

- У Србији, 83% скорашњих дипломаца (наставника који су завршили иницијално наставничко образовање у последњих пет година) „се слаже“ или „веома се слаже“ да је укупни квалитет њиховог образовања био висок, што је више од просека ОЕЦД-а од 75%.
- Поред тога, скорашњи дипломци истичу да их је иницијално образовање добро припремило за: садржај предмета (81%), општу педагогију (70%), наставу у мултикултурном или вишејезичком окружењу (41%), коришћење дигиталних ресурса и алата у настави (74%) и подршку социјалном и емоционалном развоју ученика (74%).

Увођење у рад и менторство

- Међу наставницима који су у своју тренутну школу дошли у последњих пет година, 81% наводи да су учествовали у формалним или неформалним уводним активностима, што је изнад просека ОЕЦД-а од 72%.
- 24% наставника почетника (са до пет година стажа) има додељеног ментора, приближно као просек ОЕЦД-а од 26%, док 92% наставника ради у школама које нуде неки вид менторског програма, што је изнад просека ОЕЦД-а од 81%

Континуирано професионално усавршавање

- 43% наставника наводи да је професионално усавршавање које су имали током последњих 12 месеци имало позитиван утицај на наставу коју изводе, што је значајно испод просека ОЕЦД-а од 55%. За 15% више наставника почетника него искусних наставника сматра професионално усавршавање ефективним.

- Наставници најчешће идентификују потребу за професионалним усавршавањем у областима као што су настава ученика са посебним образовним потребама (32%), коришћење вештачке интелигенције у настави и учењу (24%) и методе за подршку социјалном и емоционалном развоју ученика (23%). Наставници почетници најчешће истичу наставу ученика са посебним образовним потребама (34%), управљање наставом и понашањем ученика (28%) и методе за подршку социјалном и емоционалном развоју (24%)
- Као препреке за професионално усавршавање, наставници најчешће наводе недостатак времена због других обавеза (47%), високе трошкове (45%) и недостатак релевантне понуде (41%). Наставници почетници као главне препреке истичу недостатак времена (47%), недостатак адекватног професионалног усавршавања (32%) и високе трошкове (30%)

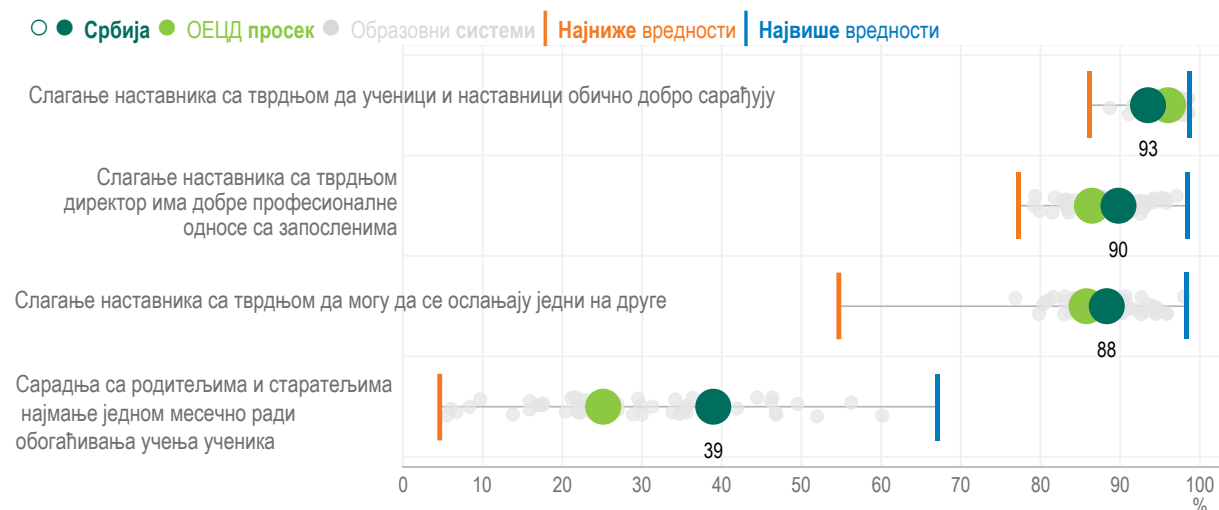

Међу наставницима у Србији који тврде да имају „значајну“ или „потпуну“ аутономију у спровођењу наставног плана, само 2% ради у школама где се вредновање наставника спроводи ређе од једном годишње или се уопште не спроводи.

Професионални односи међу наставницима

Слика 5. Професионални односи међу наставницима

Процент наставника у другом образовном циклусу:

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су попуњеним круговима.

Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, Табеле 6.8, 6.17, 6.27 и 6.36

Односи међу наставницима

- У Србији, наставници најчешће сарађују на следећи начин: учествују у дискусијама о развоју учења појединих ученика (54%), раде са колегама у школи на обезбеђивању заједничких стандарда у оцењивању напретка ученика (47%) и укључују се у заједничко професионално савршавање (35%)..
- 88% наставника се "слаже" или "у потпуности слаже" са тврдњом да се у њиховој школи наставници могу ослонити једни на друге, што је изнад просека ОЕЦД-а од 86%.

Односи са директорима

- 90% наставника се "слаже" или "у потпуности слаже" да њихов директор има добре професионалне односе са особљем (што је више од ОЕЦД просека од 86%), 90% наставника наводи да директор пружа корисне повратне информације наставницима и особљу (што је више од ОЕЦД просека од 77%), а 94% се слаже да директор има поверење у стручност наставника у њиховој школи (што је више од ОЕЦД просека од 92%)

Односи са ученицима

- 93% наставника се "слаже" или "у потпуности слаже" да ученици и наставници обично добро сарађују (што је нешто ниже од ОЕЦД просека од 96%), док 67% наставника сматра да их ученици у њиховој школи цене (ниже од ОЕЦД просека од 71%)

Наставници у школама са већим социо-економским изазовима (тј. оне у којима више од 30% ученика долази из социо-економски угрожених породица) подједнако често сматрају да их ученици цене као и наставници у школама са повољнијим социо-економским окружењем

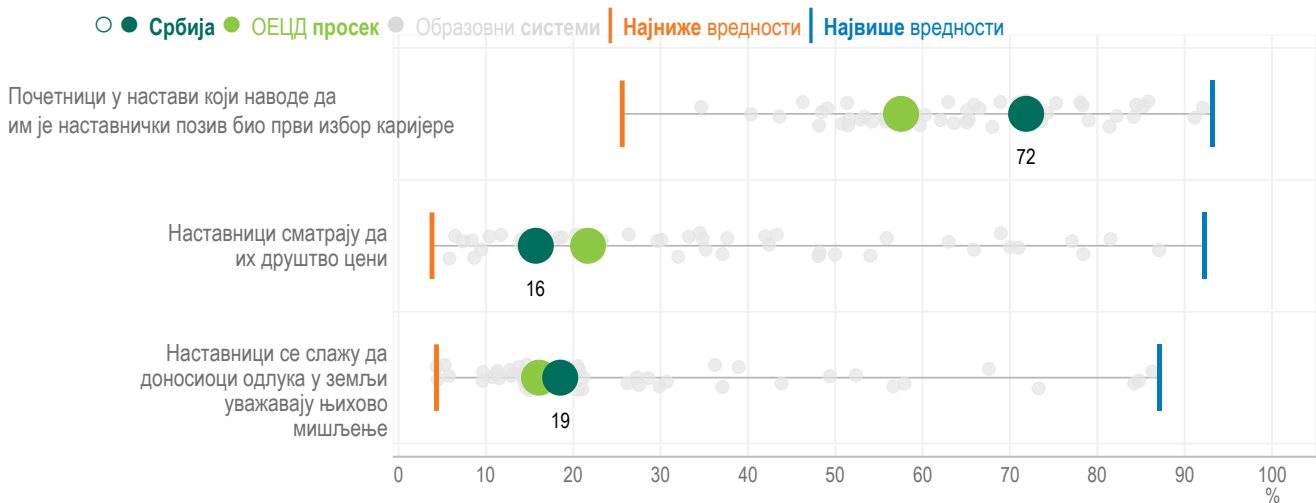
Односи са родитељима/старатељима

- Док 61% наставника се "слаже" или "у потпуности слаже" да их родитељи и старатељи у њиховој школи цене (што је нешто ниже од ОЕЦД просека од 65%), 39% наставника наводи да сарађује са родитељима и старатељима ради обogaћивања учења ученика најмање једном месечно (што је више од ОЕЦД просека од 25%)

Статус наставничке професије

Слика 6. Статус наставничке професије

Процент наставника у другом образовном циклусу:

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су попуњеним круговима.

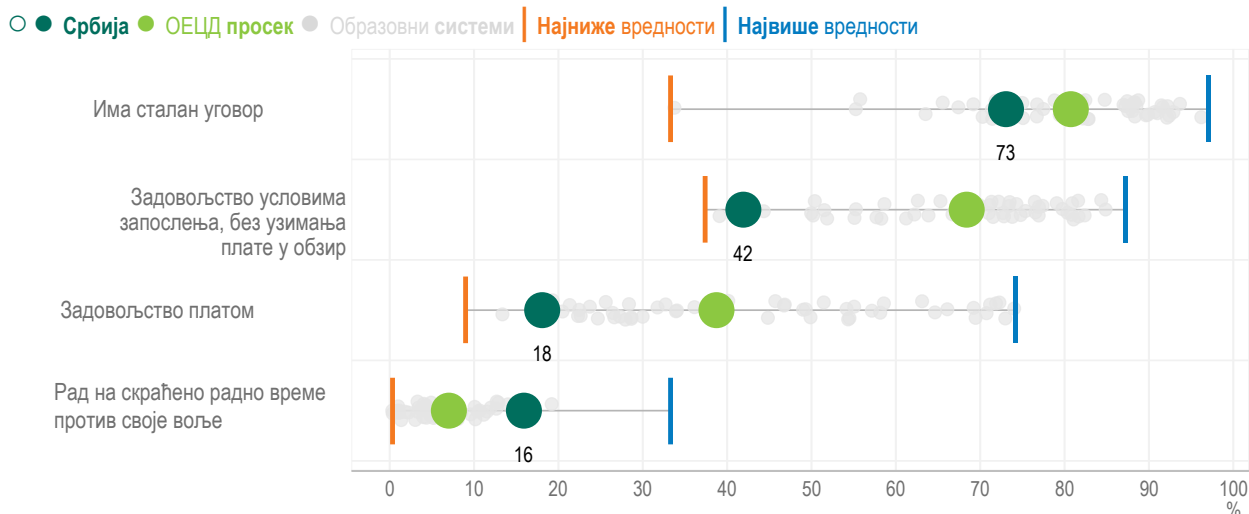
Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, Табеле 7.24 и 7.31

- Виши друштвени статус наставничке професије може допринети привлачењу квалитетних кандидата и задржавању искусних наставника. У Србији, 16% наставника се "слаже" или "у потпуности слаже" да наставничка професија има висок друштвени углед, што је ниже од ОЕЦД просека од 22%.
- 19% наставника сматра да се њихово мишљење уважава код доносиоца одлука у њиховој земљи или региону, што је више од ОЕЦД просека од 16%.
- 72% почетника у настави наводи да им је наставнички позив био први избор каријере, што је више од ОЕЦД просека од 58%.

Услови запослења наставника

Слика 7. Услови запослења наставника

Процент наставника у другом образовном циклусу:

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су попуњеним круговима.

Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, Табеле 7.35, 7.50, 7.52 и 7.63.

Уговори и радно време

- У Србији, 73% наставника има стални уговор о раду, што је ниже од ОЕЦД просека од 81%. Почетници у настави чешће имају уговор на одређено време него њихови искуснији колеге. Удео наставника који раде на уговору на одређено, а сматрају безбедност запослења веома важном, износи 10% (што је више од ОЕЦД просека од 9%)
- 37% наставника ради скраћено радно време (до 90% пуних сати), што је више од ОЕЦД просека од 19%. Почетници у настави чешће раде скраћено радно време него искуснији наставници. Удео наставника који раде скраћено, али не сматрају флексибилност рада веома важном, износи 16% (што је више од ОЕЦД просека од 7%)
- 42% наставника се „слаже“ или „у потпуности слаже“ да су задовољни условима запослења (осим плате), што је ниже од ОЕЦД просека од 68%.

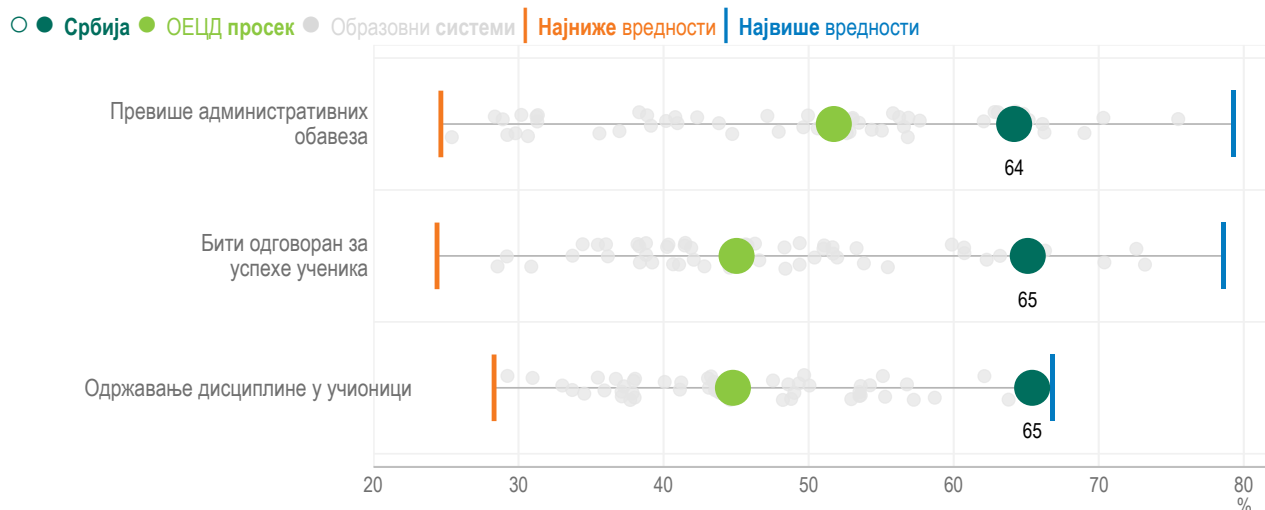
Плата

- 18% наставника „слаже“ или „у потпуности слаже“ да су задовољни својом платом (ниже од ОЕЦД просека: 39%)

Захтеви наставничког посла

Слика 8. Најчешћи извори стреса наставника у Србији

Процент наставника у другом образовном циклусу који наводе да су следећи фактори „знатно“ извори стреса

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су попуњеним круговима.

Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, Табела 3.16.

Извори стреса

- Најчешћи извори стреса међу наставницима у Србији су одржавање дисциплине у учионици (65%), одговорност за постигнућа ученика (65%) и велики обим административних обавеза (64%)

Радно време

- Наставници који раде пуно радно време наводе да недељно укупно раде 41,8 сати (слично као ОЕЦД просек: 41).
- Наставници који раде пуно радно време наводе да проводе 22,1 сат недељно на предавању (ниже од ОЕЦД просека: 22,7).
- Наставници који раде пуно радно време наводе да проводе 7,5 сати недељно на припреми лекција (слично као ОЕЦД просек: 7,4).
- Наставници који раде пуно радно време наводе да проводе 4,4 сата недељно на оцењивању и исправљању ученика (ниже од ОЕЦД просека: 4,6).
- Наставници који раде пуно радно време наводе да проводе 2,9 сати недељно на административним пословима (слично као ОЕЦД просек: 3).

Организација наставе и дисциплина ученика

- 42% наставника наводи да у насумично изабраној групи ученика више од 1% припада најмање једној од следећих категорија: ученици са проблемима у понашању; ученици који имају потешкоћа у разумевању језика наставе; ученици са посебним образовним потребама (ниже од ОЕЦД просека: 77%)

Почетници у настави подједнако често наводе да предају такве разнолике групе као и њихови искуснији колеге.

- 8% наставника наводи да губи знатно време због прекида часова од стране ученика (што је ниже од ОЕЦД просека од 18%) и да на одржавање реда у учионици троши 13% времена на часу (што је ниже од ОЕЦД просека од 15%).

Процена рада наставника

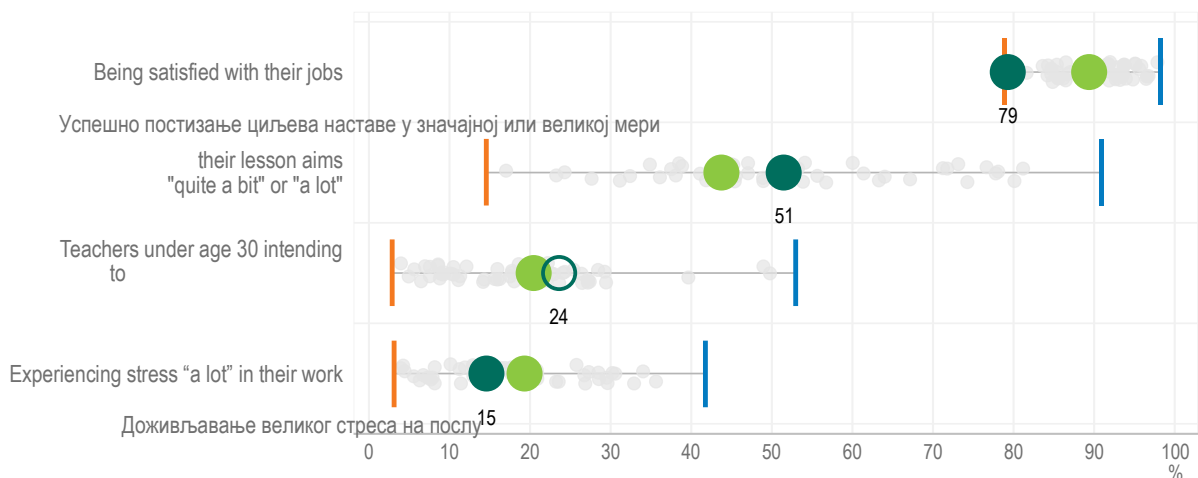
- Најчешће коришћене методе оцењивања, према извештајима директора, су: посматрање наставе у учионици (100%), праћење резултата на нивоу школе и учионице (99%) и одговори ученика у анкетама везаним за наставу (98%).
- Најчешће применљене последице оцењивања обухватају: разговор са наставником о мерама за отклањање слабости у настави (87%), израду плана развоја или усавршавања (67%) и именовање ментора који ће наставнику помоћи да унапреди своју наставу (33%).“

Професионални резултати наставника

Слика 9. Професионални резултати наставника

Процент наставника у другом образовном циклусу

○ ● Србија ● ОЕЦД просек ● Образовни системи | Најниже вредности | Највише вредности

Статистички значајне разлике у односу на просек ОЕЦД-а означене су испуњеним круговима.

Извор: ОЕЦД, TALIS 2024 база података, табеле 2.1, 2.3, 2.14 и 7.1.

Остваривање циљева наставе

- У Србији, 51% наставника наводи да у свих седам области обухваћених TALIS-ом – јасноћа наставе, стимулисање когнитивне активности, пружање повратних информација, подршка у систематизацији знања, прилагођавање наставе различитим потребама ученика, подршка социјалном и емоционалном учењу ученика и управљање наставом – испуњава „довољно“ или „веома“ постављене циљеве наставе (што је више од ОЕЦД просека од 44%). Међу овим циљевима, најмање се остварује укључивање ученика у активности које их мотивишу (73%)

Explore, compare and visualise more data and analysis using <http://gpseducation.oecd.org>.

Questions can be directed to the TALIS team at the Directorate for Education and Skills: edutaliscontact@oecd.org.

This note was written by Gabor Fülöp and Rodolfo Ilizaliturri, Directorate for Education and Skills.

Овај рад је објављен под одговорношћу генералног секретара ОЕЦД-а. Изнесена мишљења и коришћени аргументи не морају нужно одражавати званичне ставове држава чланица ОЕЦД-а.

Овај документ, као и сви подаци и мапе садржани у њему, не прејудуцирају правни статус нити суверенитет над било којом територијом, разграничење међународних граница и међа, као ни назив било које територије, града или области.

Статистичке податке за Израел достављају надлежни израелски органи, који за њих сnose пуну одговорност. Коришћење тих података од стране ОЕЦД-а не прејудуцира статус Голанске висоравни, Источног Јерусалима и израелских насеља на Западној обали у складу са међународним правом.

Напомена Републике Турске

Информације у овом документу које се односе на „Кипар“ односе се на јужни део острва. На острву не постоји јединствена власт која представља и турске и грчке Кипране. Турска признаје Турску Републику Северни Кипар (ТРСК). Док се не постигне трајно и праведно решење у оквиру Уједињених нација, Турска ће задржати свој став по питању „кипарског питања“.

Напомена свих држава чланица Европске уније у ОЕЦД-у и Европској унији

Републику Кипар признају све државе чланице Уједињених нација, осим Турске. Информације у овом документу односе се на подручје које је под ефективном контролом Владе Републике Кипар.

Косово*

Ова ознака не утиче на ставове о статусу Косова* и у складу је са Резолуцијом 1244/99 Савета безбедности Уједињених нација и Саветодавним мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова.

© ОЕЦД 2025

Цела публикација је доступна на енглеском: OECD (2025), Results from TALIS 2024: The State of Teaching, TALIS, OECD Publishing.

doi.org/10.1787/90df6235-en

Атрибуција 4.0 Међународна (CC BY 4.0)

Овај рад је доступан под лиценцом Creative Commons Атрибуција 4.0 Међународна. Коришћењем овог рада прихватате да сте обавезни да се придржавате услова ове лиценце. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Атрибуција – морате навести извор рада.

Преводи – морате навести оригинални рад, идентификовати измене у односу на оригинал и додати следећи текст: У случају било какве несагласности између оригиналног рада и превода, важећи се сматра за текст оригиналног рада.

Прилагођавања – морате навести оригинални рад и додати следећи текст: Ово је прилагођавање оригиналног рада ОЕЦД-а. Мишљења и аргументи изражени у овом прилагођавању не треба да се представљају као званични ставови ОЕЦД-а или његових држава чланица.

Материјали трећих страна – лиценца се не односи на материјале трећих страна који су укључени у рад. Уколико користите такав материјал, одговорни сте за добијање дозволе од треће стране и за све потенцијалне захтеве у вези са кршењем ауторских права.

Логотип, визуелни идентитет или корице ОЕЦД-а не смеју се користити без изричите дозволе, нити се сме имплицирати да ОЕЦД одобрава коришћење рада.

Спорови настали по овој лиценци решавају се арбитражом у складу са Правилима арбитраже Сталног арбитражног суда (РСА) 2012. године. Место арбитраже је Париз (Француска). Број арбитра је један.